

Miasto Toruń

Raport podsumowujący
przebieg stolików tematycznych
Toruńskiego Kongresu Dialogu

**KONSULTACJE
SPOŁECZNE**

Wpływamy na Toruń

Toruń, styczeń 2025 r.

SPIS TREŚCI

Cele i efekty Toruńskiego Kongresu Dialogu	4
Podsumowanie uwag uczestników Kongresu	8
Miasto historyczne.....	9
Miasto nowoczesne.....	9
Miasto zielone.....	9
Miasto mieszkańców	9
Miasto historyczne i dziedzictwa kulturowego	10
Historia jako potencjał rozwojowy miasta.....	10
Historia jako źródło tożsamości lokalnej.....	11
Toruń nowoczesny i dynamicznie się rozwijający	13
Toruń zielony, zdrowy i odporny na zmiany klimatyczne	15
Działania na rzecz utrzymania i zagospodarowania natury w mieście	15
Działania edukacyjne i informacyjne	16
Uwagi na temat zieleni w mieście zebrane w trakcie konsultacji przy pozostałych stolikach tematycznych	17
Toruń mieszkańców.....	18
Zaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych i potrzeby bezpieczeństwa mieszkańców: miasto bezpieczne, czyste i gwarantujące zdrowie	19
Zaspokojenie potrzeb afiliacji i przynależności: miasto inkluzywne, otwarte dla wszystkich.....	23
Dostępność fizyczna miasta	23
Inkluzywność społeczna miasta.....	24
Zaspokojenie potrzeby szacunku, prawa do informacji i kontroli	29
Zapotrzebowanie na informację.....	30

Działania edukacyjne i informacyjne	32
Zaspokojenie potrzeby kontroli i podmiotowości	33
Zaspokajanie potrzeb samorealizacji	34
Opracowanie merytoryczne raportu	37
Moderatorzy wydarzeń tematycznych.....	37
Zespół Programowy Kongresu Dialogu	38
Redakcja raportu	38

CELE I EFEKTY TORUŃSKIEGO KONGRESU DIALOGU

Paweł Gulewski, Prezydent Miasta Torunia

Szanowni Państwo,

Toruński Kongres Dialogu, który odbył się w dnia 10 i 11 września 2024 r. okazał się sukcesem, integrując w dyskusji i wspólnej diagnozie wyzwań, przed którymi stoi nasze Miasto, osoby reprezentujące różne toruńskie środowiska i wspólnoty. Spotkanie było efektem współpracy urzędników miejskich z partnerami z środowiska akademickiego, organizacji pozarządowych i sektora prywatnego. Dlatego tak ważnym Kongres jest dla naszego kierunku na miasto współtworzone, silne partycypacją społeczną i obywatelską rozmową otwartą na różne perspektywy lub potrzeby.

Łączna liczba rekomendacji, uwag i propozycji mieszkańców jest imponująca. W trakcie trzech sesji stolików tematycznych, warsztatów i spotkań, które odbyliśmy w ciągu dwóch dni Kongresu moderatorzy zebrani niemal 700 pomysłów. Zostały one opracowane i uporządkowane przez prof. Marię Lewicką z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, dzięki czemu w raporcie znajdą Państwo kompleksowe omówienie czterech wizji naszego Miasta, które wybrzmiewały w wypowiedziach uczestników wydarzenia. Naszą, wspólną odpowiedzialnością jest znalezienie drogi, która pozwoli nam realizować motywujące je potrzeby i oczekiwania oraz odpowiedzieć na wyzwania ich dotyczące. Jest to droga, którą wybieramy na najbliższe lata, angażując się w procesy zainicjowane rozmową w trakcie Kongresu. Będzie to ścieżka wymagająca od nas, wszystkich – mieszkanki i mieszkańców Torunia – wytrwałości w dążeniu do celu: obywatelskiego miasta współtworzonego.

Inicjując organizację Kongresu Dialogu stawiałem przed nim podstawowe zadania. Chciałem, aby pozwolił wspólnie stworzyć mapę zagadnień i tematów, w których konsultowanie chcą włączyć się torunianie. Liczne pomysły przedstawione przez osoby uczestniczące w wydarzeniu i ich tematyczna różnorodność pokazują, że warto

było zrobić ten krok i zacząć obywatelski dialog. Świadomość potrzeb i oczekiwań torunian względem funkcji procesów partycypacyjnych już teraz skłoniła mnie do znaczącego rozszerzenia katalogu tematów diskutowanych z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych. W przygotowanej propozycji Planu Konsultacji Społecznych na 2025 r. znalazło się 28 zagadnień, dwukrotnie więcej niż rok wcześniej.

Jednak moim celem jest przede wszystkim zmiana jakościowa i budowanie miasta współtworzonego, dlatego zadaniem Kongresu było wzmocnienie katalogu narzędzi toruńskiej partycypacji i wskazanie przestrzeni, które ulepszyć możemy już teraz. Dlatego – wsłuchując się w rekomendacje mieszkańców – postanowiłem przebudować toruński model partycypacji i od grudnia 2024 r. powołać Biuro Dialogu i Innowacji Miejskich w Urzędzie Miasta Torunia. Stawiam przed nim niezwykle ważne zadania – stworzenie konsorcjum dialogu, w którym Miasto wraz z partnerami z organizacji pozarządowych i środowiska akademickiego będzie prowadzić konsultacje społeczne nastawione na sprawczość mieszkańców i współdziałanie w tworzeniu rozwiązań, prowadzenie Toruńskiego Laboratorium Miejskiego jako otwartej przestrzeni dyskusji, diagnozowania, projektowania, prototypowania i testowania rozwiązań, a także społecznego monitorowania polityk miejskich oraz integrowanie torunian w wspólnym zmienianiu naszego miasta poprzez obywatelskie zaangażowanie.

Toruński Kongres Dialogu pomógł nam wykonać pierwszy krok w przyszłość naszego Miasta. W raporcie każdy z Państwa znajdzie szeroki zakres zagadnień, które uczestnicy wydarzenia wskazali jako istotne do zaangażowania mieszkańców w procesie współdecydowania. Moim zadaniem jest sukcesywne wzmocnianie toruńskiej partycypacji, aby zrealizować wyrażone na Kongresie oczekiwania – oznacza to konieczność ukierunkowania Urzędu Miasta Torunia na bliższą współpracę z różnymi grupami interesariuszy miejskich: mieszkańcami, radami okręgów, organizacjami pozarządowymi, środowiskiem akademickim i eksperckim oraz przedsiębiorcami. Jestem przekonany, że rozpoczynające swoją działalność w 2025 r. Toruńskie Laboratorium Miejskie będzie doskonałym narzędziem wprowadzania tych zmian oraz kolejnym krokiem otwierającym miasto na obywatelski udział w podejmowanych decyzjach. Będzie miejscem, które ma służyć dyskusji i wymianie poglądów, ale też

dostarczać sposobów na sprawdzanie i ocenianie różnych rozwiązań w ramach innowacji miejskich. Przed Laboratorium stoi również zadanie otwierania toruńskiej partycypacji przed młodymi mieszkańcami, co jako konieczność wskazywali liczni uczestnicy Kongresu.

Rekomendacje i uwagi mieszkańców wyrażone w trakcie Kongresu pozwalają mi również spojrzeć na pracę Urzędu Miasta Torunia z różnych perspektyw. Obok licznych obszarów wymagających większego zaangażowania mieszkańców w proces podejmowania decyzji, którego chcę zagospodarować wzmacnianiem konsultacji społecznych i toruńskiej partycypacji oraz zwiększeniem zaangażowania rad okręgów, ważnym wnioskiem z analizy Państwa rekomendacji jest potrzeba usprawnienia polityki informacyjnej Miasta. Była to dla mnie ważna motywacja przy zmianach organizacyjnych Urzędu Miasta Torunia, których efektem było powstanie Gabinetu Prezydenta – ich rezultatem będzie lepsza komunikacja, sprawniejszy dostęp do informacji oraz bardziej zrozumiały język. Liczę, że również dzięki temu zwiększy się zaangażowanie torunian w procesy partycypacyjne, a poprzez działania edukacyjne wzmacniane będą kompetencje miejskie wszystkich grup mieszkańców.

Raport opracowany przez prof. Marię Lewicką oraz sprawozdania z poszczególnych stolików, spotkań i warsztatów prezentują złożony obraz potrzeb i oczekiwań, aspiracji i pomysłów mieszkanki i mieszkańców naszego Miasta. To bardzo ważny dokument, który chcę, żeby stał się naszą *konstytucją dialogu*, punktem wyjścia do wskazywania tematów ważnych dla mieszkańców oraz zachętą do dalszej rozmowy o wizji Torunia. Kolejnym krokiem jest przygotowanie drugiej części raportu, w której zespoły Urzędu Miasta Torunia wskażą możliwość dalszych działań na rzecz realizacji poszczególnych pomysłów zgłoszonych przez uczestników. Będzie przedstawiał stan polityk miejskich i gotowość do włączania mieszkańców w ich współtworzenie na koniec 2024 r., abyśmy mogli wykorzystywać go do monitorowania zakresu i tempa zmian, które odpowiadać mają oczekiwaniom torunian. Chcę, aby szeroka dyskusja nad różnymi wizjami rozwoju Torunia, opisanymi w tym raporcie, ale i otwarta rozmowa o stanie partycypacji w politykach miejskich doprowadziły nas do zagadnień, które będą przedmiotem kolejnego Kongresu Dialogu w 2025 r.

Chcę również, aby efekty Kongresu Dialogu – w każdym kolejnym roku – wspólnie z rezultatami konsultacji społecznych i pracami zespołów w Toruńskim Laboratorium Miejskich były podstawą planowania rozwoju naszego Miasta. Jestem przekonany, że szczególnie w najbliższych latach, gdy pracować będziemy nad Strategią Rozwoju, mamy niepowtarzalną szansę wypracowania dobrych praktyk i zbudowania narzędzi współdecydowania o przyszłości Torunia. Równie ważnym jest dla mnie wzmocnienie udziału mieszkańców w tworzeniu rozwiązań osiedlowych, kluczowych dla naszych lokalnych wspólnot. Wpisuje się to w bliską współpracę z Radnymi Miasta Torunia oraz członkami Rad Okręgów, z którymi razem tworzymy podstawę miejskiego samorządu. Zależy mi na tym – aby kierując się rekomendacjami uczestników Kongresu – stworzyć z dobrej i bliskiej współpracy element toruńskiej tożsamości.

Chciałbym serdecznie podziękować wszystkim osobom, które włączyły się w Kongres Dialogu i zaangażowały w historyczny pierwszy krok w stronę obywatelskiego miasta współtworzonego. Merytoryczne efekty spotkania przerosły moje oczekiwania. Cieszę się, że rekomendacje, pomysły i propozycje mieszkańców pozwoliły stworzyć mapę potrzeb konsultacyjnych i wskazać narzędzia partycypacyjne, które będziemy wdrażać w aktywności Urzędu Miasta Torunia. Jeszcze cenniejszym jest dla mnie bogactwo inicjatyw, których realizację zasugerowali uczestnicy Kongresu – to właśnie one, wspólnie z propozycjami Radnych Miasta Torunia, Rad Okręgów oraz planami działań Urzędu Miasta Torunia, jednostek i spółek miejskich będą dla mnie światłem wskazującym kierunek dalszej drogi w pracy na rzecz naszej, toruńskiej wspólnoty

Paweł Gulewski
Prezydent Miasta Torunia

PODSUMOWANIE UWAG UCZESTNIKÓW KONGRESU

prof. Maria Lewicka, Instytut Psychologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

W spotkaniach Toruńskiego Kongresu Dialogu wzięło udział ponad 400 zarejestrowanych uczestników oraz osoby niezarejestrowane. Ogółem uczestników Kongresu było ponad 500. Uczestnicy dzielili się swoimi uwagami przy dziesięciu stolikach tematycznych (pierwszy dzień Kongresu) oraz w trakcie Urban Café oraz specjalnie dedykowanych spotkań (drugi dzień Kongresu). Obecny raport jest podsumowaniem uwag zebranych przy dziesięciu stolikach w trakcie pierwszego dnia Kongresu. Należy podkreślić, że treść uwag w pewnym stopniu została wyznaczona tematyką zaproponowaną przez poszczególne stoliki, były one jednak na tyle pojemne tematycznie, że wydaje się, iż większość osób, która chciała się na jakiś temat związany z Toruniem wypowiedzieć, taką szansę dostała. Wśród uczestników Kongresu Dialogu obok zwykłych mieszkańców Torunia były też osoby o bardzo wyrazistych poglądach na przyszłość Torunia oraz przygotowanych konkretnych rozwiązaniach. Zorganizowano trzy sesje – poranną, południową i popołudniową, umożliwiając wszystkim zainteresowanym uczestnictwo w Kongresie.

Uczestnicy spotykali się przy następujących stolikach – panelach dyskusyjnych:

- Stolik 1. Strategia rozwoju Torunia
- Stolik 2. Jakość przestrzeni osiedlowych
- Stolik 3. Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości
- Stolik 4. Zieleń w mieście i dostosowanie do zmian klimatu
- Stolik 5. Transport zbiorowy i zrównoważona mobilność
- Stolik 6. Ochrona dziedzictwa kulturowego
- Stolik 7. Młodzi w Toruniu
- Stolik 8. Miasto dostępne i otwarte dla wszystkich
- Stolik 9. Polityka społeczna i zdrowie
- Stolik 10. Bezpieczeństwo i czystość w mieście

Zgłoszone uwagi dotyczyły z jednej strony ogólnych wizji Torunia, kierunków jego rozwoju i sposobu wykorzystania istniejącego potencjału, z drugiej strony – bardzo konkretnych spraw, utrudniających codzienne funkcjonowanie w mieście. Te wszystkie uwagi można ująć w czterech głównych kategoriach – koncepcjach miasta:

Miasto historyczne

zachowujące swoje dziedzictwo i wykorzystujące to dziedzictwo dla promocji miasta i jego rozwoju, w tym turystyki, ale też do budowania tożsamości lokalnej mieszkańców, kształtowania gustów estetycznych i edukacji;

Miasto nowoczesne

dynamicznie się rozwijające, przyjazne przedsiębiorcom i przyciągające biznes, zatrzymujące młodzież w mieście i atrakcyjne dla nowych mieszkańców, konkurujące z innymi miastami;

Miasto zielone

zdrowe, odporne na zmiany klimatyczne, dostarczające warunków do odpoczynku i rekreacji, dbające o istniejące zasoby naturalne oraz zachowanie bioróżnorodności;

Miasto mieszkańców

wygodne, zadbane i bezpieczne, zaspokajające podstawowe potrzeby biologiczne, społeczne i kulturalne mieszkańców, dobrze skomunikowane, dostępne - również fizycznie – dla wszystkich, którego mieszkańcy mają dostęp do ważnych informacji oraz mają wpływ na sprawy miasta.

Należy podkreślić, że różne wizje miasta nie zawsze się harmonijnie uzupełniały, na przykład zwolennicy koncepcji miasta nowoczesnego proponowali niekiedy rozwiązania, które stały w sprzeczności z pozostałymi wizjami (np. likwidacja popularnego targowiska czy budowa osiedla na terenie zielonym). Polityka miejska

powinna dążyć do harmonijnego pogodzenia różnych wizji, biorąc pod uwagę istniejące potrzeby mieszkańców, ukształtowane w mieście tradycje, a także kierunki rozwoju współczesnych miast tej klasy i wielkości, co Toruń.

W kolejnych partiach raportu przedstawimy podstawowe postulaty i proponowane kierunki zmian tworzące cztery wyżej wymienione wizje miasta.

MIASTO HISTORYCZNE I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Toruń jest miastem o bogactwie dziedzictwa historycznego i to dziedzictwo powinno z jednej strony pełnić funkcję dźwigni rozwoju tego miasta, z drugiej - stanowić ważny czynnik budowania tożsamości wśród mieszkańców Torunia.

Historia jako potencjał rozwojowy miasta

W odniesieniu do pierwszej funkcji uczestnicy zwracali uwagę na niewykorzystany potencjał miasta dla celów turystycznych i promocji miasta, konieczność podjęcia działań w kierunku wydłużenia pobytu turystów w mieście poprzez przygotowanie szerszej oferty turystycznej, obejmującej też inne dzielnice miasta, w tym Bydgoskie Przedmieście, rewitalizację i udostępnienie toruńskich fortyfikacji, wytyczenie nowych szlaków turystycznych (np. szlaku łączącego toruńskie zamki), lepszy rozwój infrastruktury turystycznej (budowa hotelu 5-gwiazdkowego), wykorzystanie potencjału Wisły i sąsiadujących terenów dla celów turystycznych (zagospodarowanie Kępy Bazarowej, wytyczenie ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż Wisły po jej prawej stronie), budowa kładki pieszej przez Wisłę lub kolei gondolowej. Proponowano wykorzystanie mniej znanych elementów historii miasta – na przykład dzielnicy portowej i przywrócenie relikwów świadczących o jej istnieniu. Proponowano większą promocję dziedzictwa krzyżackiego. Proponowano wystąpienie do UNESCO o ochronę marki toruńskiego piernika, oraz wstąpienie Torunia do Stowarzyszenia Gotyku Ceglanego. Proponowano wykorzystanie do promocji miasta osób związanych z Toruniem, innych aniżeli Kopernik. Jednym z przykładów niewykorzystanego potencjału promocyjnego jest postać Samuela Thomasa von Sömmeringa, urodzonego w Toruniu lekarza, anatoma, odkrywcy plamki żółtej na siatkówce, a także wynalazcy telegrafu.

Proponowano też wykorzystanie do promocji miasta dziedzictwa niematerialnego: wykorzystanie toruńskich artystów, naukowców i pisarzy, w tym autorów książek, których akcja osadzona jest w przestrzeni Torunia i jego sąsiedztwie (książki Roberta Małeckiego, Marcela Woźniaka, Kamili Cudnik, czy ostatnio wydany „Ostrakon” Krzysztofa Czyżewskiego). Zaproponowano akcję promocyjną miasta, nawiązującą do lokalnej gwary: „Toruń? Jo!”. Więcej o tego typu pomysłach w dołączonym raporcie (Stolik 6).

Historia jako źródło tożsamości lokalnej

W odniesieniu do drugiej funkcji – tożsamościowej miasta oraz tożsamości mieszkańców Torunia – zwracano uwagę na konieczność zachowania historycznej zabudowy, jej rewitalizacji (a nie tylko remontu), przy czym nie chodzi tylko o historyczną zabudowę Starówki ale też o inne ślady przeszłości miasta, które decydują o jego niepowtarzalnym *genius loci*. Należą tu przede wszystkim budynki tzw. pruskiego muru, które – jak podkreślano – powinny zostać poddane ochronie w postaci parków kulturowych stworzonych w miejscach ich największych skupisk i najwartościowszej zabudowy. Budynki te zdecydowanie powinny pozostać w swoim naturalnym otoczeniu, bowiem wyjęte z kontekstu nie dają poczucia ciągłości miejsca – są „martwe”. Podkreślano też konieczność ochrony krajobrazu kulturowego – a więc w przypadku bardzo złego stanu technicznego budynku zadbanie o to, aby powstający obok nowy budynek zachowywał proporcje, kolorystykę i okładzinę, która odtwarzałaby tradycyjne konstrukcje. Zadbanie o ciągłość dziedzictwa dotyczy też rewitalizacji budynków w innych dzielnicach, poza Starówką – w tym na Bydgoskim Przedmieściu.

Podkreślano, że funkcji tożsamościowej dziedzictwa powinna służyć edukacja dotycząca lokalnej historii miasta i miejsca. Postulowano zbudowanie instytucji na wzór Fundacji Ośrodka Karta, zbierającego wspomnienia żyjących jeszcze mieszkańców tworzących Toruń po wojnie. Postulowano wprowadzenie zajęć z historii lokalnej do szkół, a także organizację różnych inicjatyw edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i innych mieszkańców. Działania edukacyjne powinny też dotyczyć estetyki miasta i kształtować gusty estetyczne już u najmłodszych obywateli miasta.

Postulowano wspieranie przez miasto inicjatyw lokalnych kształtujących związki z miejscem – święta dzielnicy, ulicy, małe inicjatywy teatralne, występy muzyczne na żywo itd. Budowaniu tożsamości lokalnej służyć też literatura, w tym prezentująca nieznaną oblicza i karty historii miasta - postulowano szersze popularyzowanie takich chociażby serii książkowych dotyczących Torunia jak „Zabytki młodszego pokolenia” pod redakcją Katarzyny Kluczajd i Michała Pszczółkowskiego.

Aby możliwa była realizacja dwóch poprzednio zarysowanych funkcji dziedzictwa historycznego miasta, dziedzictwo to musi być przedmiotem troski władz miasta. Uczestnicy konsultacji przedstawili całą listę propozycji, które mają na celu zabezpieczenie i zachowanie toruńskiego dziedzictwa kulturowego i stworzenie dla realizacji tych celów sprzyjających warunków instytucjonalnych. Należą do nich m.in. postulat powołania niezależnego od Prezydenta konserwatora miejskiego, powołanie plastyka miejskiego, w którego kompetencjach byłaby ochrona ładu estetycznego miasta, powstanie wydziału/komórki miejskiej wspierającej inwestorów prywatnych w przechodzeniu procedur i szukaniu środków dofinansowujących prace przy zabytkach. Zgłoszono wniosek ratowania zabytków, które znajdują się w ręku prywatnym, stanowią dziedzictwo miasta, ale których stan jest tragiczny, jak choćby willa Kleintjego/Grossera przy ulicy Mickiewicza 20. Postulowano też wprowadzenie szeregu regulacji pro-klimatycznych (np. obowiązek budowy zbiorników retencyjnych), a także ochronę starej zieleni w zabytkowych przestrzeniach miasta. Postulowano też wprowadzenie regulacji ograniczających rozrost mieszkań na wynajem krótkoterminowy. Bardzo ciekawym i spójnym z resztą zaleceń postulatem jest postulat wsparcia przywracania tradycyjnych toruńskich przedogródków. Nie tylko nawiązują one do przeszłości miasta, wprowadzają elementy naturalne do przestrzeni miejskiej i aktywizują mieszkańców, ale też dodatkowo chronią przed wandalizmem w postaci niechcianego graffiti na ścianie budynków. Załączony raport (stolik 6) prezentuje te i więcej postulatów pogrupowanych w kategorii: Inwestycje, Ład Przestrzenny, Ochrona zieleni, Dziedzictwo archeologiczne, Edukacja, Zespół Staromiejski, Informacja i promocja, Rewitalizacja – nie remont. Odrębnymi kategoriami są te dotyczące niezauważanego i niechronionego dziedzictwa: inne dzielnice, nekropolie,

kultura lokalna, dziedzictwo XIX i XX wieku, mur pruski, forty, modernizm XX wieku, dziedzictwo niematerialne i wreszcie Wisła.

TORUŃ NOWOCZESNY I DYNAMICZNIE SIĘ ROZWIJAJĄCY

Postulaty dotyczące konieczności podjęcia przez miasto działań na rzecz „nowego Torunia” pojawiły się w trakcie konsultacji przy stoliku 1 (Strategia rozwoju Torunia) oraz przy stoliku 3 (Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości). Uczestnicy Stolika 1 zwracali uwagę na problemy ekonomiczne (zadłużenie miasta), socjo-demograficzne (wyludnianie miasta, ucieczkę młodych ludzi, w tym absolwentów UMK do większych miast), brak dostępnych cenowo mieszkań i adekwatnej oferty pracy dla młodych ludzi. Zwracano też uwagę na brak nowoczesnej, wielopiętrowej, zabudowy w mieście, co może wywoływać odczucia prowincjonalizmu miasta, na brak generalnej wizji rozwoju miasta, małą innowacyjność i niski poziom aspiracji mieszkańców miasta. Bardzo mocno podkreślano brak współpracy miasta z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika oraz, jako wyraźny mankament, brak uczelni technicznej w mieście.

Wśród zgłaszanych propozycji i środków zaradczych znalazło się m.in. budowanie nowych, preferencyjnych osiedli, co zmniejszyłoby deficyt mieszkań. Proponowano nazwy nowych osiedli: Osiedle Kopernikańskie, Osiedle Parkowe, Osiedle św. Faustyny, choć proponowane lokalizacje (w miejscu miejskiego targowiska na Chełmińskiej czy zamiast schroniska dla psów w Parku Bydgoskim) należy uznać za co najmniej kontrowersyjne. Jako odpowiedź na problem braku synergii różnych sektorów w mieście, proponowano powstanie oferujących wsparcie systemowe centrów, takich jak Narodowe Centrum Copernicus, Centrum Kulturalne, Centrum Sportowe. Pojawiła się propozycja poszerzenia granic miasta, a także udostępnienia terenów inwestycyjnych w zachodniej części miasta oraz budowy Centrum Biurowego na Chełmińskiej (w miejscu starego Uniwersamu). Wymieniono niezagospodarowane tereny Elany i Czesanki jako potencjalne tereny do inwestycji. Podkreślano potrzebę budowy trzeciego mostu – propozycje były dwie: albo w Toruniu na przedłużeniu Szosy Okrężnej albo na poziomie Złej Wsi. Zaproponowano połączenie Torunia i Chełmży

w aglomerację kulturalno-sportową (wykorzystanie Jeziora Chełmżyńskiego) z biletami rodzinnymi, tygodniowymi itp.

Jeśli idzie o rodzaj rozwijanego przemysłu to większość postulatów dotyczyła rozwoju sektora usług IT, zawodów kreatywnych, rozwoju wysokich technologii, a także kultury. Pojawiło się hasło Torunia – polskiego Cambridge. Jako pozytywną odpowiedź na brak aspiracji mieszkańców podano budowę Europejskiego Centrum Filmowego Camermage („inwestycja na miarę XXI wieku”).

Uczestnicy Stolika nr 7 (Młodzi w Toruniu) zgłosili kilka postulatów dotyczących sposobu zatrzymania młodych w mieście, takich jak zachęcanie inwestorów do zwiększania miejsc pracy dla młodych specjalistów, promocja i aktywizacja inkubatorów przedsiębiorczości; zatrzymanie młodych przedsiębiorców dostosowanymi kosztami i preferencyjnymi warunkami życia, uruchomienie zasobów miejskich mieszkań dla młodych, a także organizację wizyt „zawodoznawczych”, umożliwiających poznanie miejsca pracy i rozmowy z pracodawcami, oraz konkursy dla młodych pod kątem zdobycia przez nich praktyk i rozwoju zawodowego.

Zatrzymanie młodych w mieście to z jednej strony oferowanie im odpowiednich warunków płacowych (zatrudnienie) oraz mieszkaniowych, ale również zwiększenie oferty kulturalnej dla młodych, dostarczenie im przestrzeni do działania (np. wydzielenie specjalnego budżetu partycypacyjnego tylko dla młodych; przekazanie miejsc umożliwiających realizację własnych pasji). Więcej na ten temat w sekcji [Toruń mieszkańców](#).

Problematyce przedsiębiorczości w Toruniu poświęcony był stolik nr 3 (Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości). Zwracano uwagę na konieczność wypracowanie systemowych rozwiązań współpracy z przedsiębiorcą, doskonalenie mechanizmów komunikacji na linii miasto-przedsiębiorstwa, proponowano różne formy współpracy dla różnych grup przedsiębiorców. Podkreślano konieczność współpracy ze szkołami wyższymi, w tym z UMK. Podkreślano potrzebę biznesu innowacyjnego, dobrze płatnych stanowisk pracy, wprowadzania nowych technologii, rozwoju przemysłów kreatywnych. Zgłaszano potrzebę wypracowania narzędzi, aby pobudzić takie miejsca współpracy jak Parki Technologiczne. Podkreślano potrzebę edukacji przedsiębiorców

i przedsiębiorczyń i podnoszenie ich kwalifikacji Więcej na temat konkretnych pomysłów można przeczytać w załączonym sprawozdaniu z konkretnymi uwagami uczestników stolika nr 3.

TORUŃ ZIELONY, ZDROWY I ODPORNY NA ZMIANY KLIMATYCZNE

Ta wizja Torunia była dyskutowana przede wszystkim przy stoliku 4, ale postulaty dotyczące zieleni w mieście pojawiały się też przy wielu innych stolikach. Przykładem postulat odtworzenia przedogródków, uwzględniania zbiorników retencyjnych czy pozostawiania starej zieleni w rewitalizowanych miejscach. Postulaty dotyczące zieleni w Toruniu dają się pogrupować w dwie główne kategorie: (1) działania na rzecz utrzymania i zagospodarowania natury w mieście oraz (2) działania edukacyjne i informacyjne w odniesieniu z jednej strony do kwestii zmian klimatu, jego przyczyn, konsekwencji i sposobów przeciwdziałania, z drugiej strony dotyczące istniejących uregulowań instytucjonalnych i prawnych, z których można korzystać i do których można się odwołać planując odpowiednie pro-klimatyczne przedsięwzięcia. Ich bardzo dobre podsumowanie zawiera załącznik przygotowany przez koordynatora stolika 4.

Działania na rzecz utrzymania i zagospodarowania natury w mieście

W odniesieniu do pierwszej kategorii postulowanych działań uczestnicy zwracali uwagę na ochronę drzew i krzewów w procesach inwestycyjnych, zgodnie z tzw. Zieloną Konstytucją Torunia, konieczność zachowania jak największej liczby drzew już istniejących, a także na konieczność profesjonalnej kontroli nad pracami osób dokonujących nowych nasadzeń oraz nadzoru nad ich pielęgnacją w czasie całego okresu gwarancji. Postulowano instytucjonalne usankcjonowanie Społecznych Opiekunów Drzew. Postulowano też konieczność wznowienia pracy Biura Ogrodnika Miejskiego, zatrudniającego specjalistów z takich dziedzin jak arborystyka i dendrologia, czy architektura krajobrazu.

Druga grupa postulatów dotyczyła sposobu zarządzania trawnikami, łąkami, zielenią na murawach, koszenia traw i usuwania liści. Postulowano wprowadzenie strefowania

zieleni miejskiej, w różny sposób zagospodarowywanej, na przykład strefa reprezentacyjna – regularnie koszona i pielęgnowana, strefa rekreacyjna, wreszcie strefa łąkowa. Postulowano rozszerzenie strefy łąkowej w mieście, zaprzestanie nadmiernie częstego koszenia trawników („do samego piasku”) oraz ograniczenie grabienia liści na trawnikach i pod drzewami. Postulowano też rezygnację z używania dmuchaw do usuwania liści. Postulowano podjęcie dialogu Urzędu Miasta z zarządami spółdzielni mieszkaniowych i przekazania im katalogu rozwiązań i dobrych praktyk związanych z utrzymaniem zieleni, retencją wody i adaptacją do zmian klimatu.

Trzecia grupa postulatów dotyczyła zarządzania retencją wody. Województwo Kujawsko-Pomorskie jest jednym z najbardziej zagrożonych suszą województw w Polsce, stąd zarządzanie sposobami retencji wody w mieście jest sprawą priorytetową dla funkcjonowania miasta i utrzymania standardu życia w mieście. Postulowano, aby każda nowa inwestycja zawierała urządzenia służące naturalnej retencji wody (zgodnie z unijną zasadą *Natural Based Solutions*), wyłączenie z zabudowy terenów podmokłych i sąsiadujących z ciekami wodnymi, oraz renaturyzację istniejących cieków wodnych.

Wreszcie jednym z ważniejszych postulatów w tej kategorii był postulat udostępnienia społeczeństwu Torunia nowych terenów zieleni nieurządzonej lub parków o charakterze naturalnym, na wzór istniejących podobnych rozwiązań w innych miastach zachodnich, a także krajowych (Poznań, Kraków). Postulowano zatem powstanie Parku Bielany w zachodniej części miasta łączącego Barbarkę z naturalnymi terenami przylegającymi do Parku Bydgoskiego, a także powstanie parków naturalnych na Wrzosach i Winnicy.

Działania edukacyjne i informacyjne

Postulowano przeprowadzenie profesjonalnej inwentaryzacji zasobów naturalnych Torunia w celu wyłonienia miejsc o wysokich walorach przyrodniczych, które powinny zostać wyłączone z intensywnej zabudowy i w stosunku do których podjęto by czynności przeciwdziałając ich degradacji.

Postulowano też przeprowadzania akcji informacyjnych i edukacyjnych w środowisku torunian. Edukacja powinna dotyczyć zmian klimatycznych, ich genezy i sposobów przeciwdziałania zmianom, pozytywnych konsekwencji podejmowania działań proklimatycznych, takich jak zazielenienie budynków, ograniczanie koszenia czy grabienia liści na trawnikach i pod drzewami, pozostawianie martwego drewna, propagowanie małej retencji wody, oraz rozwiewanie wielu mitów, jakie krążą na temat klimatu i zachowań prośrodowiskowych. Drugim elementem powinna być informacja o dostępnych programach, z których mogą korzystać mieszkańcy miasta (np. Program Moja Woda).

Działania edukacyjne i informacyjne powinny też objąć toruńskich inwestorów i konserwatorów zabytków. W trakcie konsultacji zwrócono uwagę na konieczność wypracowania rozwiązań służących pogodzeniu potrzeby rewitalizacji i rewaloryzacji obiektów zabytkowych, zgodnie z istniejącymi wytycznymi, z potrzebą zachowania istniejącej zieleni i dostosowania obiektu do wymogów klimatycznych. Zwrócono też uwagę na to, aby budowane nowe drogi rowerowe nie niszczyły systemów korzeniowych drzew. Takich konfliktów, które trzeba wspólnie rozwiązywać w procesie różnych inwestycji jest więcej.

Uwagi na temat zieleni w mieście zebrane w trakcie konsultacji przy pozostałych stolikach tematycznych

Problematyka zieleni pojawiała się wielokrotnie w wypowiedziach mieszkańców również przy innych stolikach. Większość postulatów dotyczyła albo braku zieleni albo braku dbałości o istniejącą zielenią. Uczestnicy zwracali zatem uwagę na zaniedbaną zielenią w różnych miejscach miasta, w tym zły stan Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu, który wymaga zadbania, dosadzenia roślinności i kwiatów, a także zagwarantowania bezpieczeństwa jego użytkownikom, zwłaszcza wieczorem. Zwracano uwagę na zalegające śmieci na terenach zielonych, również wzdłuż ulic, a także wysokie chwasty zarastające chodniki. Jak mówił mieszkaniec ulicy Wschodniej – „ekipa kosiarzy nie zbiera śmieci, zrzuca butelki z trawnika na jezdnię, rozdrobnione śmieci rozwiewa potem wiatr, kosze są opróżniane, ale nikt nie zbiera regularnie śmieci wokół koszy, worki po koszeniu długo pozostają na miejscu i nie są

odbierane”. Taka sytuacja nie dotyczy oczywiście tylko tej jednej ulicy w mieście. Zbyt rzadko sprządana jest też Struga Toruńska. Powtarzający się wielokrotnie postulat zwiększenia liczby koszy na śmieci dotyczył też terenów zielonych.

Kolejne uwagi dotyczyły braku potrzebnej zieleni i dostępu do natury. Uczestnicy skarżyli się na wycinkę drzew na Wydmie Rudackiej, na brak zieleni przy szosie Chełmińskiej. Postulowano większy dostęp do wody, instalację poidełek dla zwierząt. Postulowano organizację kampanii informacyjnych promujących postawy proekologiczne i zaangażowanie mieszkańców w dbanie o środowisko. Należy też podkreślić, że uczestnicy pozytywnie ocenili parki kieszonkowe w Toruniu i tworzenie nowych przestrzeni zielonych w mieście.

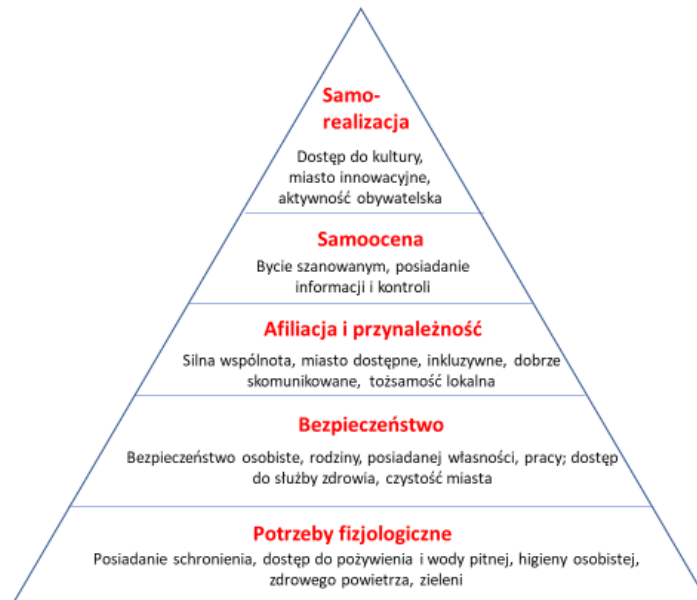
TORUŃ MIESZKAŃCÓW

W tej kategorii zaprezentujemy uwagi zebrane przy kilku stolikach, które dają się ująć w kilka kategorii:

- (1) miasto dostępne,
- (2) miasto czyste i bezpieczne,
- (3) miasto zdrowe i zdrowych ludzi,
- (4) miasto przyjazne młodym,
- (5) miasto dobrze skomunikowane,
- (6) miasto silnych społeczności lokalnych.

Umieszczenie kategorii „Toruń mieszkańców” na końcu raportu nie oznacza, że z punktu widzenia polityki miasta jest ona najmniej ważna. Przeciwnie, w piramidzie potrzeb realizowanych przez każde miasto (wzorowanej na znanej piramidzie potrzeb psychologicznych zaproponowanej przez Abrahama Masłowa), to właśnie te podstawowe potrzeby są najważniejsze. Dlatego można na zgłaszane przez mieszkańców uwagi i postulaty patrzeć z punktu widzenia tego, do którego „piętra” drabiny potrzeb przynależą – tych zupełnie elementarnych, gwarantujących poczucie bezpieczeństwa, czy też tych z wyższych pięter - przynależności czy samorealizacji,

przy czym dla dobrze funkcjonującego miasta niezbędne jest zaspokojenie wszystkich potrzeb.

Rys. 1. Miejska piramida potrzeb (oprac. M. Lewicka).

Zaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych i potrzeby bezpieczeństwa mieszkańców: miasto bezpieczne, czyste i gwarantujące zdrowie

Dominującymi komentarzami mieszkańców w tej kategorii były uwagi dotyczące (1) trudnego dostępu do służby zdrowia oraz niezbędnej opieki medycznej, w tym opieki nad osobami niepełnosprawnymi; (2) mieszkalnictwa, a więc z jednej strony zbyt drogich mieszkań dla osób pragnących osiąść w Toruniu, a z drugiej niedostatecznej liczby miejsc w schroniskach dla osób w kryzysie bezdomności oraz w domach pomocy społecznej; (3) niekontrolowanego hałasu w miejscu zamieszkania i zagrożenia bezpieczeństwa, oraz (4) brudu i zaniedbania miasta.

Pierwsza grupa uwag była obecna szczególnie wśród uczestników dwóch stolików: 8 (miasto dostępne) i 9 (polityka społeczna i zdrowie). Uczestnicy zgłaszali, że w bardzo trudnej sytuacji znajdują się osoby niepełnosprawne oraz ich

opiekunowie, ze względu na dyskryminację płacową osób niepełnosprawnych oraz brak asystentów osobistych i wytchnieniowych. Postulowano stałe przyznawanie asystenta osobistego dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a także szkolenia asystentów osobistych i wytchnieniowych oraz zlecenie odpowiednich usług organizacjom pozarządowym i zapewnienie im wsparcia finansowego. Zwracano uwagę na brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i brak ofert aktywizacji osób niepełnosprawnych po 25 roku życia. Bardzo dużo uwagi poświęcono dyskryminacji osób niepełnosprawnych poprzez brak dostępu do różnych usług i przestrzeni miasta – omawiamy to w kolejnym punkcie (potrzeby afiliacji i przynależności).

Zwrócono uwagę na potrzeby zapewnienia schronienia dla osób w kryzysie bezdomności. Postulowano zorganizowanie w Toruniu ogrzewalni dla osób w kryzysie bezdomności na wzór rozwiązania stosowanego w Gdańsku, zorganizowanie schroniska dla kobiet w kryzysie bezdomności (około 50 kobiet w Toruniu tego potrzebuje), zwiększenie wsparcia w zakresie usług pielęgniarско-opiekuńczych w schronisku dla bezdomnych mężczyzn, a także przeniesienie w inne miejsce Centrum Interwencji Kryzysowej przy ul. Skłodowskiej-Curie. Podkreślono też brak miejsc w Domach Pomocy Społecznej oraz długie do nich kolejki. Proponowano utworzenie uzdrowiska w Czerniewicach.

Odrębną grupą uwag były te dotyczące komfortu mieszkania oraz bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Skarżono się na nadmierny hałas w miejscu zamieszkania. Jako jego źródło kilkakrotnie wymieniano inwazyjny akustycznie klub Laba na Bydgoskim Przedmieściu, a także hałasy na osiedlach pozostające bez skutecznej interwencji służb miejskich. Wielokrotnie jako źródło hałasu wymieniano organizowane przez właścicieli pojazdów nocne wyścigi samochodowe i motocyklowe (Chełmińskie Przedmieście, Rubinkowo, ul. Kraszewskiego, ulica Watzenrodego), wyścigi gokartów, quadów i crossów po Grunwaldzkiej i Szosie Okrężnej. Postulowano też zorganizowanie w mieście miejsc odpoczynku i ciszy z myślą o osobach z nadwrażliwością słuchową. Postulowano wprowadzenie zakazu zakupu alkoholu w sklepach po godzinie 22.00. Zwracano uwagę na ograniczenie liczby etatów dla Straży Miejskiej (za poprzedniego Prezydenta redukcja o 15 etatów) i praktyczną nieobecność Straży Miejskiej na osiedlach. Zwrócono też uwagę na brak społecznych

strażaków w mieście – w przypadku pożaru na ulicy Słowackiego trzeba było ściągać OSP z odległości 20 km.

Bardzo dużo uwagi poświęcono czystości w mieście. Temat ten powracał nie tylko wśród uczestników Stolika 10 (czystość i bezpieczeństwo w mieście) i stolika 2 (jakość przestrzeni osiedlowych) ale też innych stolików. Jak to sformułował jeden z uczestników „kiedyś Toruń był najczystszym miastem po Poznaniu, dzisiaj jest brudny”. Zgłaszane uwagi dotyczyły:

- (1) zbyt małej liczby koszy na śmieci i ich nieregularnego rozmieszczenia, w związku z tym istniejące śmietniki są przepełnione,
- (2) braku umieszczenia koszy przy ławkach – na przykład w lesie na Barbarce jest wyodrębnione miejsce postojowe z dwoma ławkami i ani jednym koszem na śmieci, takie sytuacje są też częste w samym mieście;
- (3) zdecydowanie zbyt małej liczby koszy na psie odchody,
- (4) porzuconych aut np. na ulicy Danielewskiego i Konopnickiej;
- (5) wandalizmu – na przykład regularnego niszczenia koszy mandarynek;
- (6) zalegających na ulicach i nie odbieranych dużych gabarytów – dotyczy to wielu miejsc w Toruniu, również budynków obsługiwanych przez spółdzielnię Kopernik; na ulicy Bukowej przy schronisku dla bezdomnych leżą materace, pralki znoszone przez bezdomnych; na ulicy Krasieńskiego przy SP 13 znajduje się dzikie składowisko, co pewien czas opróżniane i zapełniane ponownie meblami i wszelkiego rodzaju odpadami; dzikie wysypisko jest też przy ulicy Piekary 14;
- (7) niesprzątaných odchodów po psach (na przykład na Bydgoskim Przedmieściu).

Zwracano uwagę, że służby miejskie opróżniają kosze na śmieci ale nie zbierają odpadów, które w międzyczasie nagromadziły się wokół przepełnionych koszy. W mieście brakuje też skupu butelek i makulatury. Brak jest też dostępnych powszechnie pojemników na elektrośmieci.

Problemem w Toruniu jest poszatkowana odpowiedzialność za różne obszary (WGK, MOSiR, MZD, ZGM, MPO). Przykładowo, jezdnie w Toruniu – odpowiedzialność MZD – poza obszarem Starego Miasta nie są w zasadzie nigdy sprzątane, przy

krawężnikach zalegają śmieci i zgniłe liście, na chodnikach wyrastają półmetrowe chwasty. Ulica Rybaki, według jednego z uczestników, sprządana jest tylko dwa razy do roku. Sytuacja taka jest nie do pomyślenia w większych miastach w Polsce, gdzie jezdnie sprząwane są i myte kilka razy w miesiącu. Odrębnym problemem jest zanieczyszczenie ścian budynków przez pseudo-graffiti – jest tego coraz więcej, coraz bardziej agresywnych. Każdy nowo odnowiony dom może liczyć na to, że w niedługim czasie zostanie oszpecony i zniszczony. Efektem jest wrażenie bardzo zaniedbanego miasta (poza Starym Miastem – turystyczną wizytówką miasta – gdzie graffiti jest natychmiast usuwane).

Podnoszono problemy z bezpieczeństwem na ulicach i na osiedlach. Na ulicy Wschodniej – wybijanie szyb na przystankach i pisanie po szybach. Uczestnicy zwracali też uwagę na brak dostępnych toalet na Bydgoskim Przedmieściu, na porzucane w dowolnych miejscach hulajnogi, zagrażające przede wszystkim osobom niedowidzącym i z problemami ruchowymi, na martwe znaki drogowe, nieprzestrzegane przez kierowców (np. na Rubinkowie martwy znak ograniczenia prędkości do 30 km). Postulowano wprowadzenie zmiennych nawierzchni w celu spowolnienia ruchu. Postulowano umieszczenie kamer przy wylotach z miasta. Zwracano uwagę na niepełne wykorzystanie systemu monitoringu miejskiego do kontroli prędkości.

Odrębnym poruszonym problemem było działanie aplikacji Dbam o Miasto, które ma zbyt mało opcji, a poza tym zgłoszenia są mało skuteczne. Postulowano zwiększenie kontroli w mieście w godzinach 7–9, gdy wyprowadzane są psy, wysyłanie patroli na ulice, żeby pokazać stałą obecność i nauczyć ludzi sprząwania po psie. Postulowano większą uważność służb na dealerów narkotyków i większą kontrolę osiedli. Postulowano upowszechnienie informacji o Mapie Zagrożeń w mieście. Postulowano wyjście z edukacją do szkół a także zorganizowanie edukacji wśród osób dorosłych dotyczącej czystości w mieście, inaczej będą dawać dzieciom zły przykład i nic się nie zmieni. Postulowano też akcje społeczne i nakładanie kar.

Zaspokojenie potrzeb afiliacji i przynależności: miasto inkluzywne, otwarte dla wszystkich

Dobre miasto jest miastem dostępnym dla wszystkich swoich mieszkańców i nikogo nie wykluczającym. Ta dostępność ma kilka wymiarów, które tworzą:

- (1) dostępność fizyczna – przestrzenie społeczne miasta powinny być pozbawione barier architektonicznych;
- (2) inkluzywność społeczna – brak dyskryminacji społecznej grup mieszkańców (np. o innym kolorze skóry, z innej grupy etnicznej, o innej orientacji seksualnej, z widocznym kalectwem czy niepełnosprawnością);
- (3) obecność przestrzeni umożliwiających integrację społeczną mieszkańców i podejmowanie wspólnych aktywności;
- (4) dostępność komunikacyjna czyli dobre skomunikowanie miasta przy pomocy transportu innego niż tylko samochodowy - transportu publicznego oraz sieci ścieżek rowerowych.

Uwagi sugerujące, że Toruń wymaga wielu zmian aby stał się naprawdę miastem inkluzywnym formułowane były przy wielu stolikach: 8 (miasto dostępne dla wszystkich), 2 (jakość przestrzeni osiedlowych), 3 (młodzi w Toruniu), 5 (transport zbiorowy), 9 (polityka społeczna i zdrowie), a także kilku innych.

Dostępność fizyczna miasta

Toruń jest miastem historycznym, a to oznacza istnienie ogromnej liczby barier architektonicznych (schody, brak podjazdów i ramp, brak wind w budynkach mieszkalnych i instytucjach publicznych, nierówny bruk ulic i chodników). Poprzednie władze miasta zwracały małą uwagę na fizyczną dostępność miasta i usuwanie istniejących barier, co zaowocowało dużym zacofaniem Torunia w tym zakresie. Uczestnicy Kongresu zwracali zatem uwagę na konieczność likwidacji barier w instytucjach użyteczności publicznej poprzez instalację podjazdów, wind i odpowiedniego oznakowania dla osób z dysfunkcjami wzroku. Zdecydowanie wskazane jest instalowanie wind, również zewnętrznych, w rewitalizowanych kamienicach i innych kilkupiętrowych budynkach, likwidując zjawisko tzw.

„więźniów trzeciego i czwartego piętra”. Zwracano uwagę, że w przestrzeni publicznej często brak jest informacji o dostępności lub alternatywnym dostępie do budynku (np. wejścia z tyłu budynków z podjazdem). Postulowano konieczność poprawy czytelności rozkładów jazdy na przystankach, gdyż cyfry i litery są zbyt małe, a także zadaszenie tablic elektronicznych informujących o rozkładach jazdy na przystankach, gdyż padające słońce czyni je nieczytelnymi. Wielokrotnie postulowano zwiększenie liczby ławek w różnych dzielnicach miasta – skorzystają z nich osoby starsze, niepełnosprawne i reszta mieszkańców. Przykładowo, seniorzy na Podgórzu proszą o dwie lub trzy ławeczki przy ulicy Krętej do Szubińskiej. Postulowano też poprawę transportu publicznego dla osób z niepełnosprawnościami (zwiększenie liczby busów, poprawa infrastruktury przystankowej).

Zwracano uwagę na konieczność powołania koordynatora ds. dostępności i różnorodności, którego zadaniem będzie dopilnowanie aby miasto było tworzone z myślą dla każdego: dla osób starszych i młodych, osób z niepełnosprawnościami, specjalnymi potrzebami, ze względu na orientację czy wyznanie. Postulowano zapraszanie do współpracy lub zatrudnianie z wynagrodzeniem osoby kompetentne ze środowisk specjalnych potrzeb (osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, opiekunowie dzieci) do konsultacji inwestycji planowanych w mieście, aby nie powstawało więcej miejsc z pozoru dostępnych, a w praktyce wykluczających wspomniane grupy.

Inkluzywność społeczna miasta

Mieszkańcami miasta są osoby z bardzo różnych grup społecznych: osoby różnej narodowości, o różnym stopniu niepełnosprawności, o różnej orientacji seksualnej, zróżnicowane wiekowo, o różnym statusie społeczno-ekonomicznym i rodzinnym. W dobrym mieście wszyscy mieszkańcy powinni móc liczyć na akceptację ze strony innych grup mieszkańców i możliwość realizacji swoich potrzeb. Postulaty zwiększenia inkluzywności społecznej Torunia można ująć w kilka grup:

Rozwiązania instytucjonalne. Postulowano powołanie zespołu do spraw lokalnej uchwały antydyskryminacyjnej oraz opracowanie uchwały obejmującej kwestie równego traktowania. Postulowano powołanie pełnomocnika ds. dostępności i różnorodności, którego zadaniem będzie nadzorowanie by miasto było dostępne dla różnych grup społecznych. Postulowano też wprowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych służących przeciwdziałaniu homofobii na ulicach. Wśród rozwiązań sprzyjających inkluzywności znalazły się też postulaty zwiększenia dostępu do usług publicznych takich jak żłobki, przedszkola i szkoły w zasięgu 15 minutowego spaceru. Proponowano podjęcie działań na rzecz skrócenia czasu oczekiwania na badania uczniów w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Postulowano zwiększenie finansowania usług społecznych realizowanych w domach osób z niepełnosprawnościami przez specjalistów, gdyż obecne środki finansowe są nieadekwatne do stawek rynkowych, stąd ogromna trudność w znalezieniu specjalistów, którzy będą zainteresowani współpracą. Postulowano też lepsze dostosowanie oferty kulturalnej dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz ułatwienie dostępu do pracy dla osób niemających polskiego obywatelstwa. Interesującym pomysłem było powołanie i zlecenie doraźnej „pomocy sąsiedzkiej” i usług „złotej rączki” ze spisaniem szczegółowych zakresów prac.

Przestrzenie integracyjne. Inkluzywność oznacza istnienie miejsc, w których ludzie mogą się spotykać, poznawać się, robić coś razem, realizować swoje pasje. W trakcie Kongresu wpłynęło sporo pomysłów na tworzenie takich miejsc w mieście z przeznaczeniem dla różnych grup mieszkańców. Uznano, że za mało jest placów zabaw dla dzieci na Starówce i Rudaku. Proponowano otwarcie placów zabaw na osiedlach zamkniętych dla wszystkich dzieci – obecnie dzielą one dzieci. Proponowano stworzenie tematycznych placów zabaw dla wszystkich, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, stworzenie nowych miejsc do rekreacji i sportu – takich jak sportowe place zabaw, ścianki wspinaczkowe, bulodromy, a także oświetlenie boisk sportowych do późnych godzin wieczornych (np. wydłużenie czasu oświetlenia boiska w Stawie Komtura), a także zadanie

niektórych przynajmniej Orlików, co pozwoliłoby na korzystanie z nich także w czasie niepogody.

Postulowano ułatwienie dostępu do przestrzeni publicznych i pomieszczeń dla organizacji pozarządowych oraz mieszkańców, którzy chcą organizować różne działania społeczne. Wpłynęła prośba słuchaczy Uniwersytetu III Wieku (zrzeszającego ponad 1200 seniorów z Torunia i okolic) o pomoc w znalezieniu siedziby dla Stowarzyszenia, gdyż obecna lokalizacja jest niewystarczająca. Potrzebna jest też pomoc finansowa dla UTW. Podobnie brak jest przestrzeni do spotkań dla organizacji pozarządowych. Zwracano uwagę, że na osiedlach brakuje miejsc do spotkań (np. stoliki do szachów), proponowano zwiększenie liczby przyjaznych osiedlowych przestrzeni do integracji (np. woonerfy). Proponowano stworzenie też miejsc spotkań seniorów, cichych bez obecności dzieci. Z drugiej strony proponowano opiekę nad miejscami wykorzystywanymi spontanicznie przez młodzież, takimi jak skatepark pod wiaduktem przy Dworcu Wschodnim i możliwość rozszerzenia tej przestrzeni na potrzeby sportowe młodzieży. Zwrócono uwagę na brak miejsc w mieście, w których młodzież może być „na swoim” – realizować swoje pasje, angażować się w działania kulturalne. Zwracano też uwagę, że brak jest w mieście rozwiązań systemowych na rzecz partycypacji dzieci w życiu miasta.

Dostępność komunikacyjna. Stolik poświęcony transportowi w Toruniu dotyczył głównie transportu zbiorowego (publicznego) oraz zrównoważonej mobilności (np. rowerowej). Stąd brak w zasadzie uwag i postulatów kierowców prywatnych samochodów (których pewnie przy innej tematyce stolika byłoby bardzo dużo). Było to działanie intencjonalne. Polska może się poszczycić niechlubnym rekordem największej liczby samochodów osobowych na 1000 mieszkańców w Europie, a na dodatek samochodów najstarszych, a więc najmniej ekologicznych. Liczba samochodów osobowych w Toruniu niedługo zrówna się z liczbą mieszkańców. Toruń zatem, podobnie jak i inne miasta Polski, będzie musiał ograniczyć ruch samochodowy na rzecz bardziej ekologicznego transportu zbiorowego i rowerowego, dlatego wszelkie propozycje mieszkańców w tym zakresie są bardzo cenne.

Uczestnicy Kongresu proponowali szereg rozwiązań instytucjonalnych – opracowanie strategii rozwoju komunikacji miejskiej w oparciu o dane i rozwiązania wspierające zrównoważoną mobilność, a także o badania preferencji podróżnych. Postulowano wzmocnienie koordynacji i współpracy między Miejskim Zarządem Dróg i Wydziałem Gospodarki Komunalnej w kreowaniu rozwiązań i ich wdrażaniu przy bieżących inwestycjach. Postulowano wdrażanie testowych rozwiązań przestrzennych, ich popularyzację w skali miasta np. przyjazne szkolne ulice, sposoby uspokajania ruchu na ulicach osiedlowych. Należy zatem nie tylko dyskutować o zmianach, ale też je prototypować. Postulowano strefowanie ruchu – rozwijanie osiedli wolnych od samochodów, sukcesywne odciążanie z ruchu samochodowego mniejszych, osiedlowych ulic, szczególnie w centrum miasta. Celem powinien być rozwój komunikacji zbiorowej i ograniczenie dominacji samochodów. Proponowano wdrożenie działań marketingowych promujących transport zbiorowy, współpracę z instytucjami i organizatorami wydarzeń kulturalno-sportowych, wprowadzenie biletu na przejazd w cenie biletu na wydarzenia; akcje promocyjne na zakup biletów; wprowadzenie półrocznego biletu dla mieszkańców. Miasto powinno promować ideę *carsharingu* czyli stworzenie miejskiego systemu wspólnych przejazdów. Zwracano też uwagę, że aby prowadzić konstruktywną dyskusję na temat stref czystego transportu trzeba opracować efektywny system parkingowy. A więc najpierw trzeba rozmawiać o polityce parkingowej w centrum i ją kształtować, potem można dyskutować o wyłączaniu stref miasta z ruchu samochodowego. Proponowano też zasięgnięcie inspiracji u innych miast we wdrażaniu korzystnych rozwiązań.

Wiele postulatów dotyczyło organizacji transportu zbiorowego. Jednym z najciekawszych postulatów był postulat rozwoju linii tramwajowych w Toruniu w taki sposób, aby łączyły wszystkie większe osiedla. Według tej propozycji należałoby rozbudować infrastrukturę tramwajową na Jarze i Rubinkowie tak, aby tramwaje nie wracały tą samą trasą ale aby były połączone z innymi dzielnicami, takimi jak Wrzosey w przypadku tramwaju na Jar oraz Bielawy w przypadku tramwaju na Rubinkowo. Trzecią linią byłaby nowa linia tramwajowa na

lewobrzeżu łącząca Czerniewice oraz Glinki oraz dodatkowa zajezdnia tramwajowa na lewobrzeżu. Z czasem można by pomyśleć o linii tramwajowej łączącej oba brzegi Wisły. W ten sposób całe miasto zostałoby pokryte siecią połączeń tramwajowych.

Proponowano też zmianę sposobu organizacji linii autobusowych: stałe linie jeżdżące co kilkanaście minut na krótkim dystansie i sukcesywnie wprowadzanie większej liczby węzłów przesiadkowych; linie główne łączące odległe punkty miasta powinny jeździć co kilka minut i być sprzężone z liniami osiedlowymi. Postulowano zwiększenie częstości kursowania autobusów i tramwajów, w tym w Czerniewicach i na Rudaku oraz zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów z dworca kolejowego w weekendy. Zwracano uwagę na brak dobrego dojazdu do szpitala wojewódzkiego na Bielanach. Sugerowano wprowadzenie większej liczby połączeń „za most”, do Rozgartów, na obrzeża Torunia, a także na trasie Wrzosey/Jar – UMK. Rodzice nastolatków często wyprowadzają się za granice Torunia, co jest powodem braku uczestnictwa ich nastoletnich dzieci – uzależnionych od samochodów rodziców – w życiu miasta. Stąd postulat zwiększenia częstości kursów autobusów do miejscowości poza granicami miasta. Proponowano też dostosowanie częstości kursowania autobusów do godzin szczytu – rano i po południu – wprowadzenie dodatkowych kursów w tych godzinach oraz dodatkowe przystanki i kursy autobusów w miejscach koncentracji miejsc pracy. Bez zwiększenia częstości kursów transportu publicznego i gęstszej sieci połączeń nie ma co marzyć o ograniczeniu transportu samochodowego w Toruniu. Proponowano wreszcie, aby pracownicy, którzy zajmują się transportem zbiorowym jeździli komunikacją publiczną.

Odrębna seria uwag dotyczyła transportu rowerowego. Proponowano lepszą promocję roweru miejskiego, zaopatrzonego w dodatkowe opcje (rowery elektryczne, rowery z funkcją cargo, z siodełkami dla dzieci), oraz zapewnienie bezpiecznego zostawiania rowerów (zbiorcze parkingi rowerowe, wiaty rowerowe, stojaki na przystankach autobusowych na pętlach i przy centrach handlowych, szafy dla rowerów itp.). Zwracano uwagę na brak spójnego systemu ścieżek rowerowych w mieście. Zwrócono uwagę na brak ścieżki rowerowej na

Podgórzu. Postulowano wytyczenie nowych rekreacyjnych ścieżek rowerowych: wiślanej trasy od Złotorii do Drogi Starotoruńskiej, trasy do Ciechocinka, oraz ulicami Balonową i Kaszubską. Postulowano polepszanie jakości infrastruktury rowerowej oraz dalszy rozwój nowych tras rowerowych, przy czym proponowano aby przy wytyczaniu nowych tras rowerowych prowadzono je w śladzie jezdni a nie jako pieszo-jezdnie. Pozostałe, często bardzo konkretne, propozycje zawierają dołączone do raportu materiały Stolika nr 5.

Zaspokojenie potrzeby szacunku, prawa do informacji i kontroli

Wrześniowy Kongres Dialogu był pierwszą tego typu inicjatywą w historii Torunia. Zorganizowanie tego wydarzenia było wyrazem uznania przez władze Torunia prawa mieszkańców do współdecydowania o własnym mieście. W trakcie Kongresu uczestnicy wielokrotnie zwracali uwagę na braki w dostępie do informacji dotyczących najważniejszych dla nich spraw z wszystkich poziomów „piramidy miejskich potrzeb”. Zapewnienie dostępu do informacji, wsłuchanie się w głos mieszkańców, a także uwzględniania tego głosu w działaniach planowanych przez władze miasta są wyrazem szacunku dla mieszkańców oraz konieczną przesłanką ich motywacji do angażowania się w sprawy miasta i identyfikacji z nim. Dlatego w tym miejscu zebraliśmy razem te uwagi i postulaty uczestników Kongresu, które dotyczą braków w dostępie do informacji i obniżonego poczucia kontroli. Dotyczą one różnych spraw ale dają ogólny obraz sytuacji w mieście.

Zebrane uwagi można podzielić na trzy duże grupy:

1. Zgłaszane zapotrzebowanie na informacje;
2. Proponowane działania informacyjne i edukacyjne;
3. Zgłaszane zapotrzebowanie na kontrolę oraz udział w podejmowaniu decyzji.

Niektóre postulaty zgłaszane w ramach tych trzech kategorii zostały omówione wcześniej (na przykład działania edukacyjne w zakresie lokalnej historii, ekologii, a także czystości miasta).

Zapotrzebowanie na informację

Zapotrzebowanie na informacje zgłaszali uczestnicy wielu stolików, stąd dotyczą one różnych spraw. Przede wszystkim uczestnicy Kongresu zwracali uwagę na brak informacji na temat spotkań, wydarzeń osiedlowych, tematyki i miejsca konsultacji społecznych, święcie ulicy i dzielnicy, ogłoszonym budżecie obywatelskim i terminach składania propozycji oraz głosowania, o możliwych sposobach zaangażowania w życie miasta. O niektórych wydarzeniach dowiadują się przypadkowo, na przykład z prasy, kiedy wydarzenie się już zakończyło. Potrzebny jest według uczestników jakiś przyjazny, nowoczesny portal informujący o nadchodzących wydarzeniach, także kulturalnych. Sugerowano, że warto wysłać SMS-y zapraszające na spotkania z zarządzającymi, informujące o temacie, terminie i miejscu konsultacji. Proponowano stworzenie aplikacji miejskiej, umożliwiającej łatwy dostęp do informacji, w tym także dla osób z niepełnosprawnościami. Proponowano stworzenie platformy/zakładki na stronie Orbitorun.pl podzielonej na różne obszary tematyczne, w których znajdują się aktualne informacje o realizacji projektów przez NGO (co, gdzie, kiedy, dla kogo i w jakim zakresie) w Toruniu. Zgłaszano, że nie wiadomo, kto jest moderatorem portalu *Dbam o Miasto*, poza tym istnieją problemy z otrzymaniem odpowiedzi po wysłaniu zgłoszenia i nie jest jasne, od kogo należy oczekiwać realizacji zadania. Postulowano, aby uczestnicy konsultacji społecznych otrzymywali informacje zwrotne odnośnie efektów konsultacji (np. co się zmieni w kursowaniu autobusów/tramwajów w przypadku konsultacji społecznych dotyczących transportu). Dotyczy to też oczywiście konsultacji na inne tematy.

Przy stoliku nr 7 (młodzi w Toruniu) zwracano uwagę na brak wiedzy młodych ludzi na temat istniejącej oferty spędzania czasu wolnego w mieście. Proponowano stworzenie strony/aplikacji dedykowanej tylko młodzieży z potrzebnymi informacjami. Zwracano uwagę na formę komunikowania się z młodymi ludźmi – specjalne aplikacje, dedykowane strony (z formularzem uwag, zgłoszeń), konto na Instagramie (młodzież nie korzysta z Facebooka), TikToku, stworzenie aplikacji drogowej do oddzielnego zgłaszania wydarzeń,

utworzenie radia młodych (propozycja „Wędk”), informacje miejskie przesyłane przez e-dziennik. Proponowano aplikację w postaci planu miasta z zaznaczoną przestrzenią do wykorzystania przez młodzież. Proponowano też stworzenie portalu/ strony, aplikacji zbierającej informacje na temat wolontariatu (dla wolontariuszy i dla organizatorów wolontariatu, tak aby mogli szybko i łatwo zgłosić swoje zapotrzebowanie na wolontariat). Zwracano uwagę na brak informacji na temat działalności Młodzieżowej Rady Miasta Torunia. Proszono o dokonywanie okresowych ewaluacji strategii miasta, dokonywanie w niej korekt zgodnie z nowo obowiązującym ustawodawstwem (np. uchwaloną niedawno „ustawą Kamikową”) oraz upowszechnianie dokumentu. Wreszcie proponowano zmiany w promocji miasta – nie promocja radnych urzędu ale ludzi działających w przestrzeni publicznej za darmo (wolontariat obywatelski). Proponowano promowanie postaw „na samym dole” – takich, które mogą być pozytywnym przykładem.

Druga grupa uwag dotyczyła zrozumiałości informacji i jej wyczerpującego charakteru. Proponowano ułatwienie dostępu do informacji poprzez tłumaczenie dokumentów urzędowych na prosty język ETR, dostępny dla osób z różnymi ograniczeniami. Sporo uwag dotyczyło informacji w transporcie publicznym. Proponowano poprawę oznaczenia na autobusach – nie tylko kierunek, ale także trasy przejazdu, poprawę systemu głosowej informacji pasażerskiej – standardem powinna być komunikacja głosowa w trakcie trasy i przy podjeździe na przystanek. Postulowano zwiększenie czytelności rozkładów jazdy na przystankach – obecne mają zbyt małe litery. Zgłaszano potrzebę doprecyzowania w przepisach konsekwencji braku biletu z powodu niedziałającego/braku biletomatu. Proponowano odnowienie aplikacji mobilnej dotyczącej komunikacji miejskiej z lokalizacją i czasem (ta która jest nie działa lub wygasa). Mieszkańcy obszaru Szosa Chełmińska – Długa – Hurynowicza zwracali uwagę na niejasne prawa własności – do kogo należy parking, śmietniki, ścieżki między blokami (ZGM czy prywatny deweloper) – powoduje to problemy w zarządzaniu, zgłaszaniu uwag. Podobne spory kompetencyjne obecne są też na Skarpie.

Trzecia grupa uwag to postulaty dostępności do informacji z zakresu usług społecznych i medycznych. Zwracano uwagę na brak dostępnych informacji na temat działań, jakie realizuje TCUS (Toruńskie Centrum Usług Społecznych), a jaki MOPR (Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie) – zgłoszono propozycję stworzenia broszury informującej, do kogo można się zgłosić ze swoim problemem, plakatów, ulotek. Zgłoszono zapotrzebowanie na telefon w Urzędzie Miasta, pod który dzwoniąc mieszkańiec znajdzie informację na temat wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami dotyczącą projektów przeznaczonych dla nich, udogodnień. Zgłoszono prośbę o lepsze nagłośnienie możliwości otrzymania pomocy przez dzieci i rodziców w przypadku problemów psychicznych. Postulowano zorganizowanie punktu wsparcia i informacji dla osób z chorobą onkologiczną. Punkt taki byłby prowadzony przez toruńskie NGO i byłby miejscem, gdzie osoba po diagnozie mogłaby otrzymać potrzebne jej wyczerpujące informacje. Zgłoszono też prośbę o rozpowszechnienie informacji na temat bezpłatnego poradnictwa skierowanego do osób zmagających się z uzależnieniami i ich najbliższych, problem z dostępem do terapeutów uzależnień, pracujących z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie.

Działania edukacyjne i informacyjne

Wiele uwag z tego zakresu zawartych zostało w poprzednich sekcjach. Oprócz zatem wymienionych (edukacja w zakresie ekologii, historii lokalnej, czystości i dbałości o miasto) uczestnicy sugerowali konieczność działań na rzecz konkretnych grup odbiorców. Proponowano podjęcie działań edukacyjnych dla młodych kobiet dotyczących antykoncepcji, opracowanie programu wsparcia dla kobiet zmagających się w menopauzę. Proponowano wprowadzenie edukacji na szczeblu przedszkolnym i szkolnym w tematach związanych z przemocą – podawano przykład Islandii, gdzie w wyniku takich działań spadła przestępczość w stosunku do kobiet. Proponowano wprowadzenie programu JOIN – łączenie sił: szkoła-dom-NGO – na rzecz eliminacji uzależnień. Proponowano też szkolenia dla pracodawców dotyczące sposobów pomagania pracownikowi, który choruje długoterminowo, a także dla pracodawców zatrudniających osoby

z niepełnosprawnościami (dotyczące ulg, dofinansowania do stanowisk pracy itp.).

Zaspokojenie potrzeby kontroli i podmiotowości

Nie tylko dostęp do informacji jest przejawem szacunku dla mieszkańców ale też oddanie im prawa do współdecydowania o swoim miejscu zamieszkania i najważniejszych sprawach. Dlatego część uwag uczestników dotyczyła potrzeby kontroli i poczucia bycia podmiotem w swoim mieście. Jednym z postulatów temu służących był postulat organizacji prawdziwej miejskiej telewizji, która nie byłaby narzędziem promocji działań władz miasta ale prezentowałaby problemy miasta i dawała głos ludziom. Proponowano, aby budżet miasta był konstruowany „od dołu”, służąc zaspokojeniu potrzeb mieszkańców, a nie tylko dla zewnętrznego PR. Proponowano aby miasto stworzyło budżet na mikrogranty – np. 10 inicjatyw społecznych. Proponowano aby miasto wyznaczało realne cele krótkoterminowe, żeby mieszkańcy widzieli, że ich sprawy są „załatwione”. Pojawiła się uwaga, że ludzie nie zgłaszają np. spożywania alkoholu na osiedlu „bo to nic nie daje”. Podobnie na osiedlu Gerwazego na Rudaku mieszkańcy od 10 lat starają się, bez skutku, o postawienie szlabanu, utrudniającego wjazd pojazdom wojskowym. Podkreślano, że brakuje poczucia sprawczości. W związku z tym zwracano uwagę na niechęć ludzi do partycypowania i brak zaufania. Proponowano częstsze spotkania z urzędnikami i specjalistami w sytuacjach, w których pojawiają się protesty mieszkańców. Postulowano aby, planując imprezy plenerowe, konsultowano z mieszkańcami miejsce ich odbywania.

Uczestnicy stolika nr 5 (transport zbiorowy) wysunęli bardzo wiele ważnych postulatów służących większemu zaangażowaniu różnych podmiotów w rozwiązywanie lokalnych problemów, nie tylko związanych z transportem i komunikacją. Postulowano włączanie w większym stopniu rad okręgów w opiniowanie i organizowanie spotkań z mieszkańcami, traktowanie rad okręgów jako dobrego kanału do zgłaszania bieżących uwag. Podkreślono, że bardzo dobrze działa Rada Okręgu Chełmińskie – Bielany, co sprzyja integracji

mieszkańców. Proponowano też włączanie instytucji i innych podmiotów takich jak wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe i szkoły do rozmów o mniejszych fragmentach przestrzeni – pozwoli to na wprowadzanie lokalnych zmian. Proponowano w tym kontekście wdrażanie testowych rozwiązań przestrzennych, prototypowanie zmian (np. poprzez zamykanie osiedlowych ulic dla transportu) i badanie ich skutków. Z drugiej strony zwracano też uwagę na bierność społeczną – na przykład pomimo bardzo dobrze działającej Rady Okręgu Chełmińskie – Bielany, wielu seniorów nie chce się angażować („nie bo nie”).

Zaspokajanie potrzeb samorealizacji

Na najwyższym piętrze piramidy potrzeb ulokowane są potrzeby służące rozwojowi - jednostki i społeczności. Dobre miasto stwarza mieszkańcom możliwości rozwoju swoich pasji, zainteresowań kulturalnych, pasji sportowych, aktywności społecznej. Przykładowo aby młody człowiek chciał osiąść w danej miejscowości nie wystarczy zaspokojenie potrzeb z niższych pięter: posiadanie mieszkania i względnie dobrze płatnej pracy. To co po zaspokojeniu podstawowych potrzeb będzie decydujące, to sposób spędzania czasu wolnego, innymi słowy – miasto musi oferować ciekawe formy aktywności i to takiej aktywności, w której młodzi ludzie będą mogli wykazać się kreatywnością i innowacyjnością. Konieczne jest zatem miasto dające zróżnicowaną ofertę, otwarte na nowatorskie działania, takie, w którym „każdy może znaleźć coś dla siebie”. Teoretyk urbanizmu, Richard Florida, mówi o miastach kreatywnych – otwartych na różnorodność i tolerancyjnych. Toruń jest miastem uniwersyteckim i ma szeroką ofertę kulturalną, niemniej wydaje się, że mimo to oferuje mało przestrzeni i możliwości dla spontanicznej i ciekawej aktywności młodych ludzi. Uczestnicy Kongresu, zwłaszcza stolika nr 7 (młodzi w Toruniu) podnosili ten problem wielokrotnie. Zwracali uwagę na brak ciekawej oferty miasta skierowanej tylko do młodych. Zwracano uwagę na brak miejsc w Toruniu do wspólnego spędzania czasu wolnego i utrudniony dostęp do obiektów miejskich, gdzie można realizować różne aktywności. Proponowano zatem bezpłatny dostęp do sal gimnastycznych w szkołach po godzinach funkcjonowania szkoły, dostosowanie godzin otwarcia lodowiska Tor-

Tor dla młodych, przywrócenie rezerwacji orlików i wydzielenie godzin wolnych, lepsze oświetlenie boisk, utworzenie otwartej siłowni z wolnymi ciężarami i maszynami do ćwiczeń. Proponowano utworzenie miejsc, gdzie będą do dyspozycji instrumenty muzyczne (na dworcu, na przystankach, w galeriach handlowych). Proponowano organizowanie festiwali dla młodzieży – darmowych ale bez używek. Przytaczano pomysł zapożyczony z Golubia – Dobrzynia – spływu „na byle czym”. Proponowano organizację bezpłatnych koncertów lokalnych, niszowych artystów - najlepiej organizowanych na otwartej przestrzeni w sezonie wakacyjnym. Pojawiły się propozycje zorganizowania klubów młodzieżowych dla młodych z Ukrainy i Białorusi, klubów integracyjnych, wyznaczenie piątków dla młodych w CSW i stworzenie otwartej oferty dla młodzieży w różnych instytucjach miasta. Warto też zainteresować się tymi miejscami, które młodzi zagospodarowali we własnym zakresie na swoje potrzeby – takich jak kultowy skatepark pod wiaduktem przy Dworcu Wschodnim. Warto aby miasto pomogło młodzieży w utrzymaniu tego miejsca oraz – jeśli to możliwe – jego dalszego rozwoju (regularne sprzątanie, budka z jedzeniem).

Podkreślano potrzebę stworzenia takiego miejsca w mieście, gdzie młodzi mogą przyjść i posiedzieć w czasie wolnym lub zrealizować jakiś projekt poza szkołą. Zwracano uwagę, że młodzi spędzają zbyt dużo czasu w szkole, a więc przestrzeń dla ich pozalekcyjnych aktywności powinna znajdować się poza szkołą, najlepiej w bezpiecznej przestrzeni. Takie przestrzenie w Toruniu można wygospodarować. Warto na przykład przywrócić studencki klub Od Nowa studentom, gdyż w ostatnich latach najmniej korzystali z niego właśnie studenci. Na Bydgoskim Przedmieściu za kilka lat toruńskie tramwaje przeprowadzą się do nowej zajezdni w zachodniej części miasta. Zabytkowa zajezdnia tramwajowa przy ulicy Sienkiewicza mogłaby zamienić się, wzorem innych miast polskich, w hub kulturalny dzielnicy, szeroko otwarty dla działań kreatywnych młodzieży, organizacji pozarządowych i młodych artystów. Sprzyja temu bliskość Wydziału Sztuk Pięknych i spora odległość od domów mieszkalnych, co – poza wszystkim - czyni to miejsce idealną przestrzenią ożywiającą i odmładzającą historyczną ale szybko starzejącą się dzielnicę.

W przeprowadzonym w roku 2024 Barometrze Miast obejmującym 18 miast polskich o statusie miast wojewódzkich, Toruń zajął pierwsze miejsce pod względem

aktywności obywatelskiej i zaangażowania mieszkańców. Na ten wynik złożyła się z pewnością wielka liczba zarejestrowanych w mieście organizacji pozarządowych. Organizacje te nie mają jednak swojej przestrzeni umożliwiającej im spokojną działalność. Znalezienie takiej przestrzeni leży w żywotnym interesie miasta.

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE RAPORTU

prof. dr hab. Maria Lewicka

Instytut Psychologii

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

MODERATORZY WYDARZEŃ TEMATYCZNYCH

Monika Bartlińska – stolik 7 (Miasto dla młodych),

Łukasz Broniszewski – stolik 1 (Wizja i kierunki rozwoju Torunia),

Tatiana Dembska – warsztat dla osób z doświadczeniem uchodźczym lub migracji,

Mariusz Godlejewski – stolik 2 (Jakość przestrzeni osiedlowych),

Katarzyna Gucajtis – stolik 9 (Polityka społeczna i zdrowie),

Paweł Juszkiewicz – warsztat dla osób z doświadczeniem uchodźczym lub migracji,

Artur Kaniecki – stolik 3 (Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości) i warsztat dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i organizacji pracujących z osobami z niepełnosprawnościami,

Katarzyna Krynicka-Schroeder – stolik 6 (Ochrona dziedzictwa kulturowego),

Anna Lamers – stolik 8 (Miasto dostępne i otwarte dla wszystkich)

prof. Maria Lewicka – stolik 1 (Wizja i kierunki rozwoju Torunia),

Stefania Środa-Murawska – stolik 2 (Jakość przestrzeni osiedlowych),

Paweł Starczewski – stolik 3 (Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości),

Maciej Stawiski – stolik 10 (Bezpieczeństwo i czystość w mieście),

Joanna Suchomska – stolik 5 (Transport zbiorowy i zrównoważona mobilność),

Krzysztof Ślebioda – spotkanie Prezydenta z przedstawicielami organizacji pozarządowych,

Mariusz Warachim – stolik 4 (Zieleń w mieście i dostosowanie do zmiany klimatu),

Patryk Wawrzyński – Narzędziownik, Urban Café i spotkanie Prezydenta z członkami rad okręgów,

Anna Zaręba – stolik 6 (Ochrona dziedzictwa kulturowego),

Anna Zielińska – warsztat dla osób senioralnych.

ZESPÓŁ PROGRAMOWY KONGRESU DIALOGU

dr Patryk Wawrzyński, Urząd Miasta Torunia – przewodniczący zespołu,
Łukasz Broniszewski, Fundacja Stabilo,
Marcin Centkowski, Urząd Miasta Torunia,
dr Piotr Czyż, Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
prof. Wojciech Goszczyński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
Matylda Hinc, Urząd Miasta Torunia,
Magdalena Kamińska, Urząd Miasta Torunia,
Artur Kaniecki, Fundacja Studio M6,
Gabriela Kardyś, Urząd Miasta Torunia,
Katarzyna Krynicka-Schroeder, Fundacja Stabilo,
prof. Joanna Kucharzewska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
prof. Maria Lewicka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
Hubert Maciejewski, Młodzieżowa Rada Miasta,
Anna Niedziałkowska, Urząd Miasta Torunia,
Marta Olszewska, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu,
Paweł Piotrowicz, Urząd Miasta Torunia,
Patrycja Skrzynecka, Toruńskie Centrum Usług Społecznych,
Paweł Starczewski, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu,
Anna Stasiak, Miejska Pracownia Urbanistyczna w Toruniu,
Joanna Suchomska, Pracownia Zrównoważonego Rozwoju,
Krzysztof Ślebioda, Pracownia Zrównoważonego Rozwoju.

REDAKCJA RAPORTU

Biuro Dialogu i Innowacji Miejskich
Urzędu Miasta Torunia
ul. Wały gen. Sikorskiego 10
87-100 Toruń
E: bdim@um.torun.pl
T: 56 611 87 04